

А това признание е отъ неоспорима важность за настоящето, може да има рѣшително значение и въ бждещето.

Още помня, съ каквъв непристоренъ възторъ г. Скайлеръ ни съобщи съдържанието на тоя свой проектъ. Бѣше кждѣ срѣдата на ноември 1876. Неговиятъ рапортъ върху възстанието бѣше отколѣ напечатанъ и прѣпечатанъ на разни езици, и неговото име ечеше по цѣлъ свѣтъ. Бѣхъ получилъ отъ него и единъ екземпляръ отъ тоя рапортъ и двѣ-три писма, но никакво извѣстие не бѣхъ приелъ, че той готви и проектъ за устройството на една автономна България. Ненадѣйно той ми отправи една депеша, съ която ми съобщи, че за втори пжтъ иде да посѣти Пловдивъ. Излѣзохъ на желѣзопжтната станция, за да го срѣщна. Тамъ намѣрихъ и други негови познайници. Той ме поздрави, поиска да ми поговори на самъ и съ една тържествуеща усмивка ми яви, че ни носи проекта за уреждането на една самостоятелна България. Сжщеврѣменно той ми прѣдложи да свикамъ нѣколко душъ по-първи българи, за да го прѣгледаме и дадемъ мнѣнието си. Азъ свикахъ първенцитѣ г. г. Хр. Ив. Гешовъ, Стоянъ Д. Каблешковъ, И. Груевъ и нѣколко млади, и въ кжщата на първия, на покойния ми чичо Хр. Ив. Гешовъ, ние разгледахме една вечеръ първата конституция на възродената въ кърви и сълзи България. Слѣдъ това наше разглеждане г. Скайлеръ съобщи своя проектъ и на г. Берингъ, който слѣдѣше тогава въ Пловдивъ дѣйствиата на комисията, учрѣдена да сжди виновницитѣ на звѣрствата. Чрѣзъ г. Берингъ тоя проектъ влѣзе и въ ржцѣтъ на английския посланикъ въ Цариградъ.¹

Въ това свое дохождане г. Скайлеръ пакъ ме убѣждава да приема поста на почетенъ вице-консулъ на Американскитѣ държави, но азъ пакъ не приехъ. По негово настояване азъ се съгласихъ само да пиша отъ врѣме на врѣме въ *Таймсъ*, дѣто и се помѣстиха нѣкои мои писма отъ

¹ Blue-Book, Turkey № 2 (1877), стр. 28. Въ тая синя книга отъ 1877 се намиратъ текстоветъ на първоначалния проектъ на г. г. Скайлеръ и Церетелевъ и на видоизмѣненіята, които той отпослѣ прѣтърпѣ. Споредъ първоначалния проектъ, България щѣше да бжде една. Отпослѣ, по настояването на английскитѣ делегати, и противъ генерала Игнатиевъ, тя се раздѣли на двѣ български провинции. Въ Цариградъ стана, слѣдователно, репетицията на берлинската драма.